

ALBINA.

Essé de trei ori in septemana: Mercuri-a, Vineri-a si Dominec'a, candu o còla intréga, candu numai diumetate, adeca dupa momentulu impregiurailoru.

Pretulu de prenumeratiune:

pentru Austria:	
pe anu intregu	8 fl. v. a.
diumetate de anu	4 " " "
patrariu	2 " " "
pentru Romania si strainetate:	
pe anu intregu	16 fl. v. a.
diumetate de anu	8 " " "
patrariu	4 " " "

Prenumeratiunile se facu la toti dd. corespondinti a-i nostri, si d'adrepulu la Redactiune: **Josefstadt, Langeasse Nr. 43**, unde suntu a se adresá si corespondintiele, ce privesc Redactiunea, administratiunea seu speditur'a cate vor fi nefrancate, nu se vor primi, éra cele anonime nu se vor publicá.

Pentru anuntie si alte comunicatiuni de interesu privat — se raspunde cate 7 cr. de linie repetiriile se facu cu pretiu scadiutu. Pretiulu timbrului cate 30cr. pentru una data, se antecipa.

Viena 19/21 augustu 1867.

Delegatiunile celor doué diumetati de imperiu continua negociatiunile loru fora a ni poté aretá veri unu resultatu castigatu pana acum. Temerea cã delegatiunile se vor desface fora a se fi contientesu, a mai incetatu, nu pentru cã am fi convinsi despre contrariulu, ci pentru cã s'a mai miscatu pres'a oficiósa vrendu a sterni sperantia de reesirea negociatiuniloru.

Din capital'a Croatiei se scrie cumca locutienintele de banu a conchiamatu pre toti comitii supremi la o coferintia, in carea se se fie desbatutu caus'a redeschiderii dietei croate. Acestu evinémentu e acceptatu cu multa nerabdare, pentru cã tier'a doresce a-si regulá referintiele publico-juridice catra Ungari'a si catra monarchia, éra dualismulu i-a impededutu pana acum asta dorintia tintindu a trage foculu la ó'pa sa, precum se vede din denumirea demnitariloru tierii despre cari am luatú cunoscintia a dese ori. Cu tóte acestea, nu se póte inca constató defelu cã óre venitori'a dieta are-va o partita unionista mai mare de catu cea trecuta? Securu e cumca partit'a natiunala, in mani'a desgratíei de care avú parte, n'a perdutu neci solidaritatea neci increderea.

Ni aducemu a minte cã anu pre timpulu bataliei cu Prusii, coron'a si insemnele regesci ale Boemiei se adusera de la Praga la Viena. Mercuri-a tr. o comisiune transportá coron'a de la Viena éra si la Praga. Ceea ce dá insemnate politica acestui faptu simplu e cã cehii primira coron'a cu o solenitate rara la care luara parte sute de mii de insi, éra caristic'a lorú esplica acést'a casí o manifestatiune din partea popóraloru desub coron'a ceha, cari au consciint'a individualitatei lorú si nu permitu ca asta individualitate se fie nemicita cu totul de alt'a óre care. Daca e de crediutu diurnaleloru nemtiesci inimice cehiloru, solenitatea s'a finitu cu intonarea imnului rusescu.

Foi'a oficiale a guvernului Bucuresciloru publicá ieri numele membriloru cari compunú cabinetulu nou, acestia sunt: Stefanu Golescu, presiedinte si ministru de interne; Steege la finantie; Demetriu Brateanu la lucrarile publice; Terachiú (?) la esterne; colonelulu Adrianu la resbelu; Antonu Arion la justitia.

Deci retragerea dlui Ioanu Brateanu este fapta complinita spre superarea numerosiloru sei aderinti si spre daun'a unoru cestiuini de importantia mare, despre cari am vorbitu alta data. Tragemu in se sperantia cã se va implini prevederea „Perseverantiei” si ministeriulu se va schimbá numai la fatia, dar nu si la credintie politica.

D. Stefanu Golescu presiedinte a facutu parte si din ministeriulu trecutú, si din locutienint'a domnesca. E timpu lungu de candu aptivitatea, inteligint'a si averea sa parte mare si-le-a pusú la despusetiunea natiunei. Acést'a ne-ar in-

dreptat' a sperá bine, daca s'ar molcomi fractiunile contrarie starii actuale cãci sunt contrarie progresului romanu si de aceea cërca a l'impedecá producendu de se schimbati de ministerie.

De langa **Somesiulu** Salagiului, aug. 1867.

Onorata redactiune! Daca Ve insciintiedi atatu de tardú despre alegerele deputatiloru de la S. Cehu si Gibou, nu ve mirati, cãci nu facu alta, de catu urmediu asiomei romane si m'acomodiedi modei d'a remané in tóte inapoi. Suntemu mare parte copii in tóte si apoi sciti, cã copiiloru li place a dormi multu. Romanii au datú testimoniulu despre copilaria — ba tocmá despre lasitatea lorú — in mai multe cercuri alegatòrie ale Ungariei si ale marelui principatu Transilvania; in se testimoniulu de neconstantia, indiferentismu si lasitate a Selageniloru, esceléza in tóte privintiele intre acele documinte istorice, cari citindu-le se voru mandri fii si nepotii nostri. (??).

Deci, me rogu onorata redactiune, concedeti-mi a dá de scire onoratulu publicu — ce energia neaudita a desfasuratu inteligint'a romana in genere — mai cu séma preotimea cu ocaziunea alegereiloru din S. Cehu si Gibou. Si déca acestu documentu nu va corespunde deplinu materiei marie, care este a o eternisá spre fal'a selageniloru, contribuitu-o poteriloru melo marginite d'a poté descrie fapte mari in cuvinte demne de ele si autorii lorú.

In timpulu acel'a, dupa ce deputatulu romanu Grigoriu Popu a demisionatu, s'au inceputu in cerculu alegatòriu cortesele indatinatú din partea ungriloru aristocrati pentru br. Iosifu Wesselényi, véru primariu de la mama a lui conte Iuliu Andrassy ministru. Cãci precum vorbiau, a venitú carte de sus de la Pesta, ca amintitulu baronu trebuie se fie deputatu. Védiendu ungrii democrati asta obtudere, se constituira si ei in partita cu candidatulu lorú Bagosy, éra romanii dechiarau de candidatú pe D. Vasiliu Buteanu, fostu deputatu in 1861.

Cortesele partitei aristocratice sémena cu cortesele din alte parti, ca ou cu ou, partit'a democratica s'a pusú in contielegere cu cea romanesca primindu principiulu, cã din aste doué partite, care va fi in minoritate la alegere, se va alaturá celeilalte, contra partitei aristocratice. Diu'a alegerei inca nu orá defipta; partit'a din urma lucrá cu mani cu picioré, éra cele lalte doué partite au privitu in pace tóte foradelegile ispitete comise, fara d'a avé voia seu potere materiala d'a le imitá, — ba neci li éra lipsa cãci pre langa tóte in cordarile contrariiloru erau in maioritate absoluta. Atunci partit'a aristocrata, o frantura neinsemnata, a inventatu o apucatura nemaiaudita adeca n'a publicatu diu'a alegerei, ci une locuri pe cale privata a insciintiatu casí in secretu pe toti aceia, despre cari a cugetatu cã sunt ai lorú. Scirea in se totusi s'a stracoratu in cerculu intregu. Alegerea o tienura per siundam-bundam la 21 jun. Doué cara incarcate cu pane si cu casiu amblau pe strade impartindu fie carui, care promitea a-si dá votulu baronului. Altu caru cu o bute de vinu stá in piatiu, pe dógele butei éra scriau: *Éljen a báró* — se traiésca baronulu.

Nu voiu insirá mai departe nerusinat'a procedura si corumperi neomenóse mai vertosu, cãci multe sunt ridiculóse, éra altele nu le-ati crede, dara va fi ocaziune, candu „et his memorare iuvabit.”

Poporulu romanu nu s'a infatisiatu, fie cã n'a sciutu, fie cã a imitatú preutiloru, cari desí sciau, barem pe cale privata, n'au mersu neci se protesteze. Fostulu deputatu si protopopu D. Grigoriu Popu abiá de 1/2 óra de la loculu alegerei a aflu de bine se romana a casa, cu dsa tóta suit'a credintioasa a preutiloru afara de I. Vasvári, St. Popu, Laurentiu Caba, Ioanu Popu si Al. Coste. In se ce se diu: dlu din urma a condusu poporeni se votiseze pentru ba-

ronulu. Sic! Ar fi bine, ca dsa cu socii sei, cari au remasu a casa se-si aduca a minte, cã manca prescuri, si se cugete barem catu de pucinu si la consciintia. . . .

Partit'a lui Bagosy a protestatu in contr'a alegerei si a cerutu sistarea ei, — in se indaru. Védiendu tóte acestea conducatoriulu partitei natiunali romane, bravulu Georgiu Popu, a condusu pe poporu la votisare, dar am remasu in minoritate, ce mai se potea prevedé din indiferentismulu preutiloru. Sengurulu castigu a fostu, cã poporulu prima data a fostu in stare a votisá si cã neobositulu conducatoriulu a nimicitu in parte demoralisarea introdusa in poporu cu ocaziunea alegerei de mai nainte. Romanii cu partit'a democratica magiara au protestatu in cantra alegerei replicate oficiose in genere si in contra corteseiloru neaudite si nevedite pan' acum. Protopopulu Grigoriu Popu nici acestu protestu nu l'a subscrisu dicendu: „Elissemrem, hogy igazságuk van, de az udvar ellen semmit semtehettek” (recunoscú, cã aveti dreptu, in se nu potú face nimicu in contr'a curtii (veselenyi-ana) — ipsissima verba. Ce va se dica ast'a? — Judece on. publicu!

Wesselényienii increditi in reesirea lorú audaco la Cehu, au purcesu eodem more in veicinu cercu alu Giboului pentru favoritul lorú Urházy. Romanii se strinsera la o adunare in Sioimosiu, unde in se dorere nepotendu-se stabili solidaritatea receruta, — s'au sfasiatu romanii. Si cei mai multi numai pe facia fiindu pentru candidatulu majoritatei dlu Cibenschi se imprasciara si neci cã convenira mai multu neci la in sa alegerea de deputatu. Asié romanii facura alu doile fiasco, de-si tóte impregiurariile li favoriau, cãci si ungrii au fostu sfasiati in doué partite dintre cari un'a neci cã s'a infatisiatu la alegere. In 27 juliu a fostu alegerea unde presiedintele *dupa doué provocari in limb'a magiara — si neci un'a in cea romana demumí de deputatu pe Urházy*. Romanii far' de conducatoriulu, si nu destulu de precauti, remasera éra si in tina — acceptandu ca presiedintele se se dechiaré si in limb'a romana.

Din tóte acestea e invetiatur'a, cã daca voimu a efeptu ceva salutaru pentru natiune, trebuie desceptatu poporulu, trebuie se pasimu solidari in tóte. Si mai nainte de tóte, ca preutimea nóstra se-si precépa misiunea sa cea frumósa pentru conducerea poporului in staululu Domnului — si nu in ghiarele lupiloru.

Ei sunt chiamati a uní pe toti, éra nu a aruncá discordia si intre cei uniti in cugete si sentiri. Mi se pare cã portarea unoru preuti de ai nostri selagiani a instrainatu pe cei mai multi poporoni de la sine, cãci nu vedu in ei altu ceva de catu nisce arendatori in vi'a Domnului, Dee Ddiu, ca de alta data se vi potú scrié mai bune despre preutimea si romanimea selagiana. B-nu.

Langa **Temisióra** in 16/28 aug.

(R) Petrecendu dilele trecute in cause private in Pesta, spre mare instrainare si scarbire am aflu, cumca prin unele persóne romane bine cunoscute se latiescu ou mare dibacia mincinós'a scire, casí cum prè demnulu nostru barbatu natiunалу V. Babesiu de *bur'a sa voia* n'ar fi caletoritu la Bucuresci pentru societatea literaria, éra impededare nu i s'ar face din partea oficiului seu regimului.

Fatia cu cele ce citisemu in „Albin'a” despre acést'a cauza, repetiescu cã m'a cuprinsu instrainare si scarba, si nu m'am potutu odihni pana nu dedei fatia cu barbatulu nostru, celu si de straini si de ai sei mai multu cartitu, denunciatiu si calumniatu ca veri care altulu, deci spunendu-i cele audite, densulu mi respunde in tonu asediatu: „Sciú, cã am mai intielesu din altii; pricepu si motivulu si tendint'a; sunt totu cele ce de doi ani le-au combinatu si le punu in lucrare contrarii nostri pentru a subsepá increderea si a strunciná solidaritatea na-

tiunala.” Mi dede apoi decretulu originalu, subscrisu de personalulu regiu Melcezer si datu din 29 juliu 1867 nrulu presidialu 1119, prin carele i se face de scire, cumca cu intimatulu Escelentiei sale dlui ministru de dreptate din 26 juliu nrulu 535 i se incuviintéza deo comdata concediu pre siese septemane, dar cu splicatiunea, cã numai atunci lu va poté folosí, candu va returná din concediu asesorulu Tablei regie M. Baló, — adeca pre la finitulu lunei lui septemvre. Ací apoi se adauge clausul'a: „Miból önként következik, hogy a Nagyságod által Bukurestbe tervezett tudománvoskirándulásnak el kell maradnia, — adeca romanesce: „de unde de sine urméza, cã planulu Magnificentiei Tale de o excursiune literaria la Bucuresci va trebui se cadia.” Mi-am insemnatu aceste din cuventu in cuventu, pentru ca se am o dovéda via de misieletatea unoru ómeni stricati ai nostri.

In decursulu discursului amicabilu mi descoperi dlu Babesiu, cã cuventulu formalu pentru care i se impededu participarea la adunarea literaria, dupa cum i s'a comunicatu numai cu gur'a — ar fi acel'a, cãci pre catu tempu absentéza din oficiu susumitulu dnu Baló, pentru causele romane si anume pentru cele urginti criminale nu s'ar aflu destui lucratori seu referinti. In fine mi adause, cã cu tóte aceste *densulu inca nu si-a parasitu dorint'a si sperant'a d'a caletorí la Bucuresci si d'a participá la lucrarile societatei literarie*, pentru cã elu tiene, cumca resolutiunea ce i s'a datú, desi ea se provóca la unu intimatu alu dlui ministru de justitia, nu póte se provina, de catu dintr'o gresiéla seu uitare, fiindu cã dlu ministru de justitia informatu de multu prin trensulu despre chiamarea la Bucuresci, i deduse parol'a, cã — *nu-i va face impededare*; dar aflandu-se de vr' o siese septemane dlui ministru in caletoria prin Europ'a de apusu, ascépta numai returnarea, pentru ca se-i faca intropelarea necesaria, in firm'a credintia, cã i va succede a-lu induplecá se-si coréga despusetiunea. *)

De aceste desluciri m'am imbucuratu fórté si me sentu indemnatu a le aduce la cunoscint'a onoratulu publicu — cu atat'a mai vertosu, cãci asié sum convinsu, cumca lipsirea dlui Babesiu din societatea literaria ar fi spre nespusa scadere causei, fiindcã pre catu ni sunt nóa cunoscuti domni membri a-i societatei literarie, dintre ei *numai dlu Babesiu are necesari'a fundamentala cunoscintia de mai multe limbe slavice si anume de limb'a vechia slaviana*, (D. Hajdeu din Besarabi'a inca o mare filologu slavu. D. Babesiu pre langa cunoscintie a fostu profesore si de acestia e lipsa. Red.) for de care cunoscintia filologi'a nóstra abié va poté fi discutata cu temeiu.

Societatea literaria.

Discursulu rostitu de d. T. Cipariu in siedint'a din 6 augustu.

(Incheiare.)

Ce limba au vorbitu acesti Romani, inainte si dupa Traianu pana la Aurelianu? In linia de antaiu fara indoie la limb'a latina, ca limb'a imperiului, precum arata tóte inscriptiunile numerose, ce se mai afla, mai mare parte in Transilvania de asta-di, precum si monumintele lapidarie, — si tablele cerate, din care una parte insemnata se afla la mine, si cari mai tóte, cate adeca se potú decifrá, s'au publicatu in Archivulu meu, pentru filologia si istoria, ce am inceputu alu dá de la 1 ianuariu anulu curinte.

*) De aci se vede, cã corespondint'a „Gazetei Tr.” din Bucuresci retacesce atatu candu reportéza cumca dlu Babesiu si-ar fi datú dimisiunea ca membru alu societatei lit., catu si candu lu numera si pre densulu intre cei ce-si scusara absint'a cu motive familiari seu economice. R. ed.

Inse pre langa limb'a latina oficiale si literaria, era in Dacia in usu inca si unu dialectu vulgare romanu, care se pote considera ca antaiulu elementu alu limb'e romane de asta-di.

Pana aci esistentia acestui dialectu vulgare romanu dacicu, era numai un'a conjectura luata dupa analogia altoru provincie, unde se aflara urme de atari dialecte totu din acele tempore; ei lipsian documinte positive, pentru ca conjectura se pota deveni certitudine.

Inse multiamita prevedintiei, si zelului nationale alu unui pre demnu barbatu, unu monumentu pretiosu, si unicu, mi-a venit a mana, prin care conjectura a devenitu certitudine.

Intr'una din tablele cerate, ce le am a mana si le am publicatu, se afla scrisu unu pasagiu si in limb'a vulgara romana. Alexandri Antipatri, secondo auctor segnai in locu de: secundus auctor signavi.

Eca secondo fara S finale ca si la italiani in nominativu. Eca segnai, cu SE in locu de SI, ca si la noi in semnu si la italiani in segno; eca si terminatiunea preteritului in AI, ca in limb'a romana, semnai, in locu de forma latina A VI, signavi.

Dar anca scriitoriulu acestoru cuvinte era grecu, cum lu arata si numele, si de aceea scrisu cu litere grecesci; si asiá nu seiu, deca nu a grecitu unele spresiuni, scriandu secondo in locu de secundo.

Inse fie cum va fi, acestu monumentu vechiu din 4 oct. 160 dupa Chr., de 1707 de ani, scrisu la 55 de ani dupa expeditiunea si colonisarea dacica, demunstra preste tota indoieila, cumca in coloniile romane din Dacia, pe langa limb'a latina, era in usu si unu dialectu romanu vulgare, care, daca noi suntem romani, e mam'a limb'e romanesci de asta-di. Despre care mai pre largu am scrisu in archive, nr. III, pag. 40 si urmatore.

Dupa scoterea legiunilor romane, a V-a macedonice si XIII gemana, din Dacia si alese din Transilvania de astadi, si asiediera loru in mediloculu Mesiei, la Ratiaria, adi numita arcer langa Vidin, si aiarca, civilizatiunea se stinse cu totulu in Dacia Traiana si cu ea si literatur'a romana, carea pre atunci ne ndouitu inca era numai cea latina. Dar nu credemu, ca s'a stinsu de una data si limb'a romana, precum nu credemu, ca au peritu toti romanii colonisti din Dacia Traiana, ori catu de crude au fostu invasiunile barbare, ei din contra suntemu cu deplina convingere, ca cea mai mare parte a remasu inca in tióra, si ca a si cautatu se romana, — de aceea nici nu credemu, cumca toti Romanii au trecut Dunarea in Mesia, dar neci nu ar fi potutu, de óra-cc dupa testimonie istorice certe, Dacia inca din timpulu lui Claudiu era cu totulu ocupata de barbari, si pierduta pentru imperiulu romanu, intru atata, catu nici nu potemu binc pricepe, cum se fie potutu remane legiunile romane, in Dacia ocupata de barbari, de la Claudiu pana la Aurelianu, dupa ce neci monumintele din Dacia nu trecu preste timpulu lui Claudiu imperatulu inoóce.

Istoricii romani, si anume Eutropiu lib. VIII cap. 3, ni spune, ca numai de catu dupa Traianu, successorulu seu Adrianu, din invidia contra glori'a antecesurulu seu, vru se parasosca Dacia si se-si retraga legiunile dincolo de Dunare, precum facuse si cu alte trei provincie cascigate totu de Traianu. Si cu ce Pan spariatu amicii lui, ca se nu faca unu reu asiá mare imperiului si numelui Romanu?

Numai cu acelu cuventu: pentru ca nu acei multi cetatiani romani se se tradé in manile barbariloru (ne multi cives romani barbaris traderentur.)

Va se dica, elu avea de cugetu, se parasosca Dacia, tragendu-si afara legiunile romane, ce erau de garnisone intr'ens'a, — dar nu avea si acelu cugetu, ca se scóta si pre cetatiani romani de acolo, — pentru ca era cu neputintia a-i scóte.

De nu era asta cauza, adeca nepotintia scóterei colonistiloru, unu omu geniale, cum a fostu Adrianu, pre usioru potea se alineze anumele amiciloru sei si se li respunda: Nu ve temeti, amicii mei, de asta, am si eu atata pricepere, cata voi, ca scotiendu legiunile se nu lasu pre cetatiani romani in foculu barbariloru, ei se-i trecu una data cu legiunile din coóce. Si atunci amicii lui Adrianu nu mai aveau cuventu de a se opune intentiunei imperatoriului.

Ci Adrianu nu li-a respunsu asiá, pentru ca nu a potutu, era amicii lui au reesitu, pentru ca dlu s'a temutu a espune vietia atatoru cetatiani romani in ghiarale turmeloru barbare.

Elu retienú Dacia, si nu retrase legiunile, — cu atata mai pucinu pre colonisti. Inse invidia totu a reesitu si ea, ca daca nu i-a fostu cu potintia a parasí Dacia, fara a se espune revoltarei animelorú din totu imperiulu, — a facutu ce i-a fostu prin potintia; elu a derimatu puntea lui Traianu de la Turnu Severinului, si ar fi stricatu, pote, chiaru si column'a Traiana din mediloculu Romoi, de i-ar fi fostu prin potintia.

Pretestulu stricarei acestei punti, ce fu unu adeveratu vandalismu, a fostu de nimic'a. Oprirea barbariloru, se nu treca preste Dunare, — cari apoi cu atatu mai mare inversiunaru se aruncara in spatelu bietiloru colonisti din Dacia.

Inse ca se mergemu mai departe, urme de limb'a romana mai aflamu si in seculu alu VI, sub Mauriciu imperatu, de caro mai multi au scrisu, si noi insi-ne mai de multe ori, intr'atata catu credemu a fi de prisosu, se mai tratamu si aici despre istoria cu Torna Frate din muntele Emu din Traia.

Destulu este, se amintimu, ca limb'a romana a esistatu inca din timpulu antaiei colonisatiuni, atatu in Dacia, catu si in provinciile transdanubiane, — inse numai ca dialectu vulgare. Pentru ca si in provinciile de preste Dunare, la inceputu limb'a literatiloru a fostu numai cea latina, precum se adeverese din scrierile, ce au mai remasu din timpurile concilieru celoru mai d'antaiu, care sunt destulu de cunoscutu lumei literarie.

Mai grea sorte a cadiutu pre limb'a romana, dupa ce de o parte imperiulu romanu s'a impartitu in douc, si noi amu remasu aliati de catra partea occidentale, unde dominau limb'a latina si dialectele vulgari romane, — era de alta parte, dupa Eoc'a inctandu usulu diplomaticu alu limb'e latine in partea orientale, si grecismulu ajungendu la putere, limb'e romane si nu i-a mai remasu nici unu spriginu omogeniu; ei din contra incungurata de cleminte straine, greci, selavi, bulgari cari se serbise, si serbi cari totu una sunt cu selavii, ea pati cele mai infricosiate pierderi.

Era candu fu crestinarea butgaro-sclaviloru catra inceputulu seculu IX, si introducerea limb'e slavice chiar si in bisericile romanului, atunci limb'a romana deveni la cea din urma agonia.

Domniloru, iertati-me, ca se nu me demitu in descrierea acestoru secolu plini de intunerecu si de barbaria, de cari neci unu romanu cu sufletu curatu nu-si pote aduce aminte fara grétia si infiorare, grétia pentru barbaria, si infiorare pentru stricatiunea ce ni-a causatu slavonismulu in limb'a si in cultura intelectuale.

Se lasamu, domnii mei, la o parte acesti seculu de trista reminiscencia pentru limb'a romana, cari o au tienutu sub jugulu barbariei celei mai intunecatorie, si mai bine se aducemu multumita cu recunoscintia barbariloru din cele mai de aproape trei secole trecuti, cari au ruptu lantiurile servitutei, sub care zacea, si au redatu-o éra si natiunei romane, ca se-i fie organulu culturei nationale.

Ea inse, candu éra si revediu lumina sórelui, aparú portandu pre facia-si urmele servitutei seculare, cu venetari profunde, si infasiuraturele sepulerali. Ci multiamita ceriului, ea a reinviatu, carea se credea mórtá, si se reafila ceea ce se parea pierduta.

Literatii nostri de unu secolu inoóce se incercara a o curá cu totu felulu de medicene, si medicii ei inca nici pana astadi nu sunt de acordu iatre sine asupra remediiloru mai convenienti.

Ei au inceputu in adeveru cu totu dinadinsulu a se ocupá cu higien'a ei, tienura mai multe consultari. Dar pana acum totu nu se intielésara deplinu. Aleopathicii si homeopathicii si aici erau inca totu in lupta, si tari in convictiunelu loru.

Gubernulu Romaniei, recunoscendu importantia obiectului si pericolulu disensiunei pentru paciente, a convocat unu consiliu mare, mai mare de catu tote cele de pana acum, si-i dete pre pacientele in manele lui.

Se speramu, domniloru, ca-lu voru yindecá pre deplinu.

In totu casulu, am ferm'a incredintiare ca nu-lu vor ucide.

Langa Carasiu in 14/26 augustu.

(v) Dle Redactoru! Nu Vi-am scrisu de multu, cáci nu pre aveamu obiecte demne de publicitate; éra apoi de plansori si vaierari — „plinu este ceriulu si pamentulu,“ si — fiindu

ca cei de pre pamentu cari ar fi in stare, chiamati si detori a ni vindeca dorerile si suplini lipsele, sunt surdi si nepasati, Ddieu inse in ceriu, carele ni mai remase unica sperantia, ni vede inim'a si ni aude suspinele si nedeserise, pentru aceea — tacemu, inghitimu si suspinamu, acceptandu ca se se umple mesur'a, éra — dreptulu si adeveratulu parinte din ceriu se ne mantuiésca de vrasiasii nostri, cari totu o data sunt si a-i lui, adeca ai dreptatei si adeverului eternu.

Ei, dar veti dice, ca n'ajunge a acceptá totu numai — mura'n gura, mantuire de sus, ci trebe se mai facemu se mai lucramu si noi, ca pentru acésta ni s'a datu voia, minte si potintia. Aveti tota dreptatea; dar se sciti ca — nu dorminu neci noi; privighiamu, lucramu — diu'a — nóptea, si unde numai ni e cu potintia, cautamu de stricamu séu impedeamu planurile nemiciloru nostri, pre cari mai vertosu se incerca a le pune in lucraru prin medlocirea acelorú misiei si ticalosi filii nostri, cari pentru unu blidu de linte si-au vendutu moseniirea cea mai pretiosá, sangele si sentiulu nationalu — contrariiloru nostri de sece. Lupt'a nóstra de o candata decurge mai multu in secretu, pentru ca impregiurabile — celu putienu pana acum'a nu ni iertara si recomandara altu-felu; inse — par' ca se apropia tempulu doritu si oftatu, candu vom esí si pre fatia; par' ca incepe tota lumea onesta si necorupta, totu poporulu de ver-ce natiunalitate a sentí si a se convinge, ca tendintiele politice dominatrice — nu sunt menite si calificate d'a luminá, usiurá si ferici popórale si natiunile, ei mai multu d'a ameti, incurca, si oprí.

Dar me cufundu in ratiunaminte, precandu aceasta nu-mi sunt maiestria, neci scopulu acestei corespundintie.

Voianu se Vi spunu, Dle Redactoru, ca am cititu in fóia DVóstre pre tempulu candu se prorogá diet'a din Pesta, amintirea, cumca asupra protestului Romaniloru din cerculu Oravitici contra alegerei dlui Gránzenstein comisiunea verificatoria ar fi facutu propunerea pentru cercetare, dar dlu presiedinte alu casci reprezentative n'a vrutu se pana acestu obiectu la ordinea dilei, ei l'a amenatu pana la redeschiderea dietei. Eu atunci de locu am scotitu, ca acésta amenare nu s'a facutu fora causa destulu de mare; dar n'o soiamu se mi-o esplicu de locu. Acum d'unu tempu se suna, ca contrarii nostri prin organele lorú si anume prin unii romani retaciti, ambla prin cercu — d'o parte staruindu pentru facerea unui contra-protestu, d'alta parte incercandu a debate pre unii dintre cei subscrisi la protestulu romaniloru, ca séu se se retraga, séu se nege subscrierea, séu se nege ca ar fi fostu la alegere si acolo n'ar fi fostu primiti. Facu atenta la aceste incercari rafinate si corumpatorie pre stimat'a nóstra intieligintia din cerculu Oravitici, anume pre pré demnii nostri preuti, invetiatori si alti carturari, cari atatu de cu zelu si demnitate se portara la actulu alegerei. Se bage sém'a si se redice plansóre la dieta pentru atari intrige perfide.

Dar fiindu ca luai acestu obiectu de tema acestei corespundintie, iertati-me, Dle Redactoru, a inferá cu caractéristica convenita — barfelele si calumniele ce sub literale B. B. le respandí in lumea cea mica a Banatului cutare péna nerusinata prin „Temesvárer Zeitung“ nrulu 171 din acestu anu — totu cu privintia la actulu alegerei de deputatu in Oravitia.

Acce schidóla de articlu nemtescu se dá de manifestatiune a romaniloru „constitutiunali“ contra partitei „reactionarie“, carea pre semne ar fi partia ilustriloru natiunalisti Mocionesei si Babesiu! — Ati mai auditu necaliture ca acestea, Dle Redactoru?! Acci barbati, cari neci la unu regimu contrariu natiunalitatei si libertatei nóstre nu s'au plecatu, ci cu tote au trasu degetu pentru interesele si folósele poporului romanu, — barbati desvoltatiunei si progresului nencetatu, ei se mangescu in „T. Zeitung“ cu titlulu de reactionari!

Se dice ca „Albina“ nu v're se deschida colónele sale acelorú domni romani constitutiunali; — nu soiu, dar daca e asié, apoi credu ca bine face, cáci colónele unci foi nationale solide nu sunt pentru — spurcatiuni.*)

Apera pre familia Bordanu, adeca pre cei doi demni barbati, tatulu, preotulu, si fiulu

*) N'am primitu neci o scrisóre de la acei romani „constitutiunali“ (?) prin urmare nu ni s'a datu ocaziune a li inchide ori deschide colónele Albinei; deci totu ce dieu ei in asta privintia sunt bariete demne de autorii lorú si de „Temesvárer Zeitung.“ Red.

conoscutul comisiariu de securitate, cari sen-guri au reprezentatu intieligintia romana in castrele contrariiloru; dar — poteti se ve totu aperati, dragiloru Bordanesci, ca nu „Tem. Z.“ ma tota diurnalistic'a straina, ba tota apa Dunare si a Tisei nu ve pote spelá in ochii poporului romanu.

Intróba in fine, ca — cari sunt meritele Mocionesiloru pentru natiunalitatea romana? — Din acésta intrebare se vede, ca acei romani constitutiunali din „T. Z.“ sunt nescari unelte órbe in manile strainiloru, cari neci ca seiu, ce scrisera si publicara strainii in numele lorú.

Altmintre fiindu ca eu le cunoscu pré bine pre acele unelte, éca se spunu ce felu e constitutiunismulu lorú, sub care vreu a-si ascunde asta data rusinea: ei acei ómeni constitutiunali de 18 ani inoóce, de cate ori cerú interesulu lorú personale nu numai si-schimbara principiile si stapenii, dar tocmai si — legea. So li fie de bine adi zam'a constitutiunismulu in castrele straine! —

Dorna (Bucovina) 18 aug.

(Serbarea nacerii Mai. Sale Imperatului si Ducelui nostru Franciscu Iosefu I) decurse aici cu multa solenitate partecipandu poporulu de tote plasele. Inca in presera serbarii, d. pretoru se intielése cu admnis. parochialu pentru programa.

Profesorii de teologia din Cernáuti dd. I. Calenciucu si E. Popoviciu, cu preotulu locului A. Plesca si unu diaconu de la manastirea Dragomirnei sevarsira s. liturgia, fiindu de fatia toti dirigatorii imp., comunali si montanistici din Iacobenii, o multime de óspeti de la scaldelu de acolo si poporulu, de umplú beserica catu e de mare.

D. preotu Alessandro Plesca tienú o cuventare nimerita pré bine, respicata chiaru, demna de beserica catedrala muntiloru, de oratorulu preotu si de clerulu nostru. Cuventatoriulu taleu s. vangelia, aretandu insemnetatea dilei, dovedindu ca vointia unui domnitoriu adeveratu parinte trebe se cuprinda vointia lui Ddieu: a ferici popórale prin guvernare intielépta. Nisuintia Mai. Sale straduesce neincetatu spre acelu scopu maretiu, de aceea a datu constitutiune, introduce reforme, in catu nu numai inmultiesce detorintiele nóstre de fidelitate, ci castiga si recunoscintia strainiloru. Dar si poporulu din a sa parte trebe se-si doe tota ustanéla spre ajungerea acelu scopu, prin lucrarea pamentului, prin econom'a avrii, ferindu-se de betia carea e ruin'a avrei, sanetatei si onórei. Se cetésca carti folositorie mai alesu economice. Se ingrigésca de fundatiunile comunali, si mai pre sus de tote se grigésca de scóla, cáci numai prin invetiatura scapa de perire si din manile speculantiloru in timpurile grele cum fura cesti trei ani din urma. Asié trebe se aretamu amórea pentru Imperatu, si candu ne va chiamá tronulu, se fimu gat'a a sacrificá sange pentru Domnu si dinastia. Cei cu carte mai multa, sunt mai tari, numai cartea a invinsu si la Königgrätz.

Ca poporulu se se convinga si mai bine despre necesitatea culturei, oratorulu i-aduse dovedi ce insusi le vede, adeca aminti ca inim'a comunci Dorna si multe poiene frumóse a lungulu drumulu mare, mai nante cu 50 de ani erau in manile romaniloru, inse astadi le stapenescu nemtii, armenii si gidanii, din cauza ca ei au cultura, si cultura impinge si alunga pre cei neculti. Se imbratisiamu dara cultura, cáci fóra de ea nu vor trece 50 de ani si noi romanii vom fi scosi de pre locurile nóstre, nu atata prin meritulu strainului ei mai multu prin ticalosi'a nóstra. Lui Ddieu, Imperatului, Natiunei si Besericeii suntemu detori a ne cultivá.

Corulu localu a intonatu imnulu, ce apoi afara de beserica lu cantá music'a sucevana. Dupa s. liturgia d. prof. Calenciucu prin o cuventare frumósa in numele preotimei tienutului depuse in manile pretorelui felicitariile pentru Mai Sa. Totu asié facú consiliulu comunale multiamindu totodata pentru nou'a lege comunali prin care a primitu dreptulu a despáne de averea sa.

D. pretore promise ca tote le va face cunoscutu loculu pré naltu, precum si stralucitu cuventare a dlui Plesca carele folosese tote ocaziunile pentru a propaga lumina poporului.

Domnulu G. Martinescu juristu in Oradea mare in nrulu 84. alu Albinei aduce la cunoscintia publica, cum se impartu stipendiile din partea asociatiunii din Aradu? si anume cumca „numai cunoscintia buna si gratia veri unuia dintre dd. Membri ai directiunii se ai, apoi documinte mai bune de catu acestea nu-ti debuescu etc.“

Eu Asociatiunea nationala si respective directiunea nu o potu privi ca „eea lalta parte“ fatia cu Dlu studente, cu atata mai pucinu voiescu a o confronta cu ori-care suplicante recusatu in privinta unoru vaerature fara de neci unu temeiu si cu colere de daca pruncesca; numai observeru, ca Dlu suplicante in interesulu seu propriu facea mai bine, daca tacea seu nainte de a se vacra in publicitate cautu se-si castige cunoscintia despre motivele cele adeverate ale amovarii sale, si person'a cea „spectavera“ era mai demna de acestu titlu deca pre Dlu suplicante nu-lu informu reu si nu-lu inpintena, ca cu sbicutiulu seu se poencsa asupra asociatiunii nationale, caci se scie person'a cea spectavera a suplicantului orfanu, cumca directiunea la impartirea stipendiilor totu deun'a da preferintia aceloru recurrenti, cari mai bine au corespunsu conditiuniloru preserise in concursu.

Nu voiescu eu se atribuescu directiunii acesteia infalibilitate, pentru ca nu-su totdeauna infalibile suplicele si documintele alaturate, si in casuri dubioase e lucru forte naturalu si convenientu, deca in compen'a deciderii apesa ceva si informatiunea cutarui membru directionalu din centru seu din afara ori si a cutarui colectante zelosu, cari toti se privescu ca atate persone „spectavere“ pentru directiune; pentru ca, pecum dice si dlu recurinte Martinescu, sunt forte multi teneri studenti, cari au parinti avuti, si prin atestate de paupertate false nu se sfiescu a detrage bucuria destinata celoru intru adeveru lipsiti; sunt apoi si asi'a teneri — intre cari lu numeru si pe Dlu Martinescu — cari, desi apriatu a fostu pusu in concursu, nu se sfiescu a retace, cumca cu ajutorie si din alte parti, si asi'e cu informatiuni false seducu directiunea, insielandu prin acest'a intr'ega asociatiune nationala: si deca din intemplantare asemene suplicanti din partea directiunii sunt amovati, e lucru durerosu, ca inlocu de a tace inca ei sunt cei de catra padure si cu obraznicia nepotrivita junctiei insinuca directiunea si descarea in publicitate mintiunile imprumutate de la person'a cea „spectavera.“

Cu durere trebuie se marturisescu, cumca fericitulu comite supremu Georgiu Pop'a, in a carui'a apropiare ca dirigetoriu am fostu norocosu a sta si nemidilicitu a-i cunosce zelulu celu adeveratu pentru totu ce privea la binele comunu alu natiunii romane, — adeseori cu degustare vorbia despre ingrati'a unoru studenti — mai alesu juristi — fatia cu binefacatorii lor si despre acest'a nu a pregetatu marele reposatu a atingé si in adunarea generala penultima a asociatiunii, proponendu, ca la impartirea ajutorielor stipendiale se se dee preferintia mai bine inveniitoriloru populari mai escelinti. Seu cugeti Dle M. cumca G. Pop'a judeca acest'a, seu veri-care alta in vietia sa a anunciat'o, fara se fie avutu probele suficiente? Cum facusi Dta la prima informatiune primita de la person'a cea „spectavera.“ Se audimu si nisce exemple mai prospete! Inca n'a trecut unu anu de candu unu teneru din giurulu nostru pre carele nu voiescu a-lu anumi, care a fostu norocosu a absolve studiile cu stipendiu anualu din partea acestei asociatiuni, — fiindu prin G. Pop'a inaintatu de dirigetoriu comitatensu in sfera de conceptu, nu s'a potutu indupleca a se face membru alu asociatiunii cu ofertu de 2. fl. dupa esemplulu colegiloru sei, din cauza, ca principiile densului nu convinu cu ale asociatiunii, ma sub nume falsu nu s'a sfitu a atacu acestu institutu si pe calea publicitatii.

Unulu dintre tenerii cari au recursu estimpu pentru stipendiu la asociatiune, a amenintiatu natiunea, cumca in casulu amovarii sale va bate la alta usia.

Se vorbimu si mai chiaru: Senguru Dlu corespondente G. Martinescu in anulu trecut inca a capetat merinde in straita de la asociatiune, pentru ce dsa — de nu me insielu — a fostu recunoscoriu si pe calea publicitatii, si acuma fara de veste se arca asi'a de ingratu, pentru ca directiunea neprivindu ajutoriulu stipendialu de mosia, dintre doi teneri, cari sunt deodata si stipendisti mocionieni — despre ce inse directiunea scire n'a avutu — a cutezatu a da preferintia celuia cu testimoniu de emi-

nentia, si nu Dsale cu testimoniu de clas'a prima.

Nu a fostu lipsa dara a arunca pe suplice sorti ca pe vestmintele mantuitoriului, pentru ca a fostu invederatu, care suplicante a negotiatoritu mai bine cu talentulu seu?

Aceste le spusei in interesulu adeverulu, si lasandu cele lalte floricele stilistice din mentionatulu articulu neatinsu, me marginescu a-i recomandá Dlu M. ca se nu incinga condeiulu asi'a afundu in calamariu, si se fie cu mai multa modestia facia cu asociatiunea.

I. Goldisiu

membru directionalu alu asociatiunii nationale din Aradu.

San Nicolaulu-mare 28 aug. 1867.

(bn) Consultare a supra infiantarii unui fundu besericescu, si rezultatulu ei). Sum in placuta pusetiune a referá onor. leptori ai „Albinei“ despre unu faptu, pre catu de nobilu si religiosu, atatu de salutariu si laudabilu, despre care-mi place a crede — luandu in consideratiune scopulu santu — ca va afla unu viu resnetu in peptulu fiecarui romanu bine sentitoriu. Ide'a salutaria despre infiantarea unui „fundu besericescu“ — ca ori-ce intreprindere nationala — va fi salutata cu bucuria din tote partile locuite de romani, si sum convinsu, ca mai alesu in comunitatile miste va produce o sensatiune placuta pentru imbratisarea si imitarea acestei intreprinderi dictate de celu mai curatu sentiu nationalu pentru infiorirea binelui comunu.

Actulu maretiu din 24 decembrie 1864 alu Majestatii Sale princeres'ainduratu pre graciosu a restituf vechi'a nostra metropolia romana gr. orientala, denumindu de primulu arcipastoriu si metropolitu alu romaniloru din Ungaria si Transilvania pre Escelesi'a Sa Andreiu barone de Siaguna, a produsu o bucuria universalu poporului romanu, deobligandu-lu pentru totdeun'a la cea mai adanca multamire si omagiu pentru acestu actu atatu de maretiu, si pururea memorabilu in analele natiunii romane.

Prin restituirea vechiei metropolia, dorinta seculara a romaniloru — a deveni érasu sub canducerea capiloru besericeii din sinulu natiunii romane — s'a implinitu; caci cu ast'a sta in stricta legatura despartirea romaniloru de catra ierarci'a srba, care despartire, precum se dechiarase si binemeritatulu barbatu alu natiunii Mg. Sa dlu V. Babesiu in ouventulu seu de despartire de catra congresulu srbescu din Carlovietu, o pretinde spiritulu timpului, si interesulu ambeloru natiuni; de óra-ce: „legatur'a cu Carlovietulu, mai la urma, in decursulu timpuriloru deveni pentru poporulu romanu, anume pentru cultura lui nationala impedeat'oria si apesat'oria.“ Si cui sunt necunoscute luptele prelatiloru nostri besericesci, luptele unui Mocioni, Babesiu, si altoru barbati devoti santei nostre cause nationali in causa desjugarii besericeii nostre din manile calugariloru srbi?!

Considerandu deci altisim'a decisiune in privinta despartirii romaniloru de catra ierarci'a srba; considerandu si aceea, ca pentru succesibil'a deslegare a acestui objetu si cestiuni importante din partea ambeloru ierarciie denumitele si emisele comisiuni miste si-au si inceputu lucrarile, si preste putienu timpu érasu le voru continuá; considerandu mai departe aceea, ca in intelesulu ordinatiuniloru si decisiuniloru mai nalte, besericele in acelu — si aici subversinte — casu, daca eschisivulu dreptu de proprietate, nici din un'a parte nu se póte documéntá, cadu in posesiunea majoritatii; si considerandu in fine si aceea, ca beserica comunu edificata a San-Nicolaulu mare e un'a din cele mai momentóse si pretiosédora in tot'a metropoli'a romana dintre comunitatile miste, si asi'e macar desdaunarea, macar de nou edificarea-i pretinde o suma insemnata, carea — privindu la tristele impregiurari de vro 5 ani — intrece poterile: romanii din San-Nic. mare condusi asi'e-dara de acelu motivu, ca se póta face posibila si despartirea cea de secolu fierbinto dorita, si se inavutiésca natiunea romana cu o beserica pretios'a, si si din punctulu de vedere alu anticitatii interesanta — la provocarea spt. dnu V. Bogdanu pre langa ratificarea judelui supremu cercuale in numeru frumosu coadunandu-se, s'au consultatu asupra infiantarii si manipularii unui fundu besericescu, cu care ocaziune d. Mihaiu Buneiu rogatu fiindu cu conducerea protocolului, din partea spt. d. V. Bogdanu s'au propusu si acceptatu urmat'oriele:

I. Din punctulu de vedere a putintiei infiantarii unui fundu besericescu, spre acestu scopu santu se va aduna gráu de la romanii din locu, care apoi la timpulu seu prefacendu-se in bani, se va depune in cas'a de pastratu in Temisió'a pe interesu, si acést'a summa pon'atunci va remané acolo, pana va urmá total'a despartire candu apoi se intrebuintia spre scopulu mentionatu.

Considerandu acéi'a, ca atare intreprindere numai prin contielegere si poteru unite póte duce la unu resultatu imbucuratoriu:

s'a decisu a II. a se trimite rogari catra Escelesi'a Sa metropolitulu Andreiu barone de Siaguna catra Ilustr. loru parintii-epipi. Ivacovicu si Popasu, in care despre o parte se fie rogati in persóna la sprigionirea acestui scopu, era despre alt'a se se indure a insarciná dnii protopopi si preoti, ca dloru se bine voiesca a face colepte in cercurile lor, precum si din partea besericeiloru din comuncle curatu romane se se faca asemena colepte; mai departe catra cei trei supremi comiti romani: Ilustr. loru dnii Fauru, Ionescu si Manu, rogari totu de același intielesu; nu alta-cum catra ilustr'a familia Mocioni de Foenu in persóna, catra Il. loru dnii septemvirii: S. Popovicu si T. Serbu de Cuvinu, catra Ilustr. loru dnulu secretariu ministerialu G. Ionovicu de Dulea, si fostulu comite supr. in Carasiu E. Gozdu; catra sptii dni. W. G. Popovicu, si Nicolau Zsiga proprietariu, si la unii dni ablegati rom. la diet'a de Pest'a; in fine catra onorat'a redactiune a „Albinei“, si prin ea catra tota diurnalele romane, care sunt rogata a face colepte pentru fundulu susatinu.

III. Pentru manipularia fundului, s'a alesu unu comitetu de 5 membrii sub presiedinti'a spt. d. V. Bogdanu pre langa ratificarea si supraveghierea jud. supremu cercuale spt. d. I. Buocz. Chiamarea comitetului e: a se ingrigide — gráu adunatu, acéi'a la timpulu seu a-lu vinde, si sum'a ce va incurge de aici, precum si cea din alte parti — carea din urma e de a se adresá dlui presiedinte, carele apoi quitandu prin „Albin'a“ — o va depune in cas'a de pastratu in Temisió'a.

In intelesulu punctulu V. sum'a adunata spre altu scopu nu se póte intrebuintia.

VI. In acelu neacceptatu casu, daca scopulu susnumitu nu se va poté realizá: atunci sum'a incurgendu din Transilvania se va transpune „Reuniunii femeiloru brasiovens“, éra cea din alte parti „Asociatiunii aradane pentru cultura poporului romanu“; sum'adin locu adunata va remané fundatiune, despre carea va decide apoi la timpulu seu de intréga comunitate alesu comitetu, catu din interesulu anualu se se intrebuinteze pentru ajutorarea studintiloru din locu seraci, inse escelinti, si catu érasu se se capitalizeze.

Acestea sunt decisiunile cuprinse in protocolulu dia 21 aug. 1867 intaritu de numitulu jude supr. cercuale, si subserisu de cei fosti de fatia cu ocaziunea consultarii.

Caus'a acést'a, precum se vede, e in adeveru locala: inse tot deodata e si de interesu nationalu comunu intru atata, in catu nu póte fi pentru intréga natiune indiferentu, ca legatur'a ierarcaica cu sbii (catu mai cu grab'a totaliter) finale se se desface, si totu sufletulu romanu catu mai curundu se se elibere de sub apesatoriulu patrociniu alu srbiloru. Din aceste motive ponderóse purcediendu — indresnimu a crede — ca nici unu fiu alu natiunii romane nu va detrage ajutoriulu de la noi, ca se ne spriginésca la ajungerea acelu scopu, carele noi din caus'a impregiurariloru descrie nici candu nu l'am poté ajunge. Dreptu acé'a speram, ca la ce noi — lasati fiindu numai poterile nostre — nici pre langa cele mai mari sacrificie n'amú poté deveni si ajunge, ne va conduce marinitatea natiunii romane, a carei milióne de fii nu voru intardiá a ni curge intru ajutoriu.

Dumnedieu cu noi, si cu sant'a nostra causa.

Lentia 22 augustu.

Dle Redactere! Diariulu nemtiescu „Nou'a Presa Libera“ vre se atitie in capulu romaniloru pre guvernulu de Viena si pre celu de Pesta dicendu ca romanii la adunarea literaria nu se ocupa de limbistica si pedagogica ci facu numai demonstratiune politica.

Óre pre ce temeiu face numitulu organu nemtiescu asemene insinuatiuni viclene? Mi se pare ca consciint'a, daca o are, i este forte elastica.

Pentru noi romanii Austri'a n'a avutu neci odata veri o neliniscire seu batalia, din contra nemtii i-au facutu multe spese si necadiuri, inca n'am uitatu neci Holsteinulu neci Königgrätz candu ne baturamu cu prusulu se nu scóta din Germani'a pe nemtii austriaci.

Si totusi e unu diariu nemtiescu care tinde a innegrí ustanele ce romanulu le va face pentru a se cultivá. Trebuie ca in cultura se ne accepte multu bine de ni invidia atati-a!

B-nu.

Literariu

Nascerea si latirea diurnalisticii politice.

(Incheiare.)

In Turcia consululu straordinariu alu republicei franceze la Selim III, Verninbac, a facutu se se tiparésca unu diariu francezu in (1795) Constantinople in otelulu ambasadei franceze, pentru interesele natiunii sale, dara curundu inceat'a acestu diariu, si totasi o patira si buletinele despre invingerile armatei mare in Rusia cari (buletine) se tipariu la 1811 si se impartiau in daru poporului. Dara la 1825 intemeia francesulu Alesandru Blacque in Smirna o fóia: „Spectateur d'Orient“, unica care cutezá se aperi drepturile Pórti fatia cu rescolarea den Grecia. In anulu 1831 ohiamá Sultanulu Mahmud pe dlu Blacque la Constantinople, unde acest'a intemeia fóia „Moniteur ottoman“ ca organu oficialu alu in. Pórti, redigiandu-lu pana la mórtea sa (1836); dupa acé'a, urmandu in redactiune Franceschi (†1841) si unu egiptianu, inceat'a fóia numita a aparé. Urmatoriulu lui Blacque la Smirna, dlu Bousquet-Deschamps schimbá numele diariului „Spectateur de l'Orient“ in: „Journal de Smyrne“, si candu consululu generalu alu Toscani Bargigli, la 1838 a inceputu se redige unu diariu intitlatu „Echo de l'Orient“ in Smirna, capetandu in urma de redactore nou pe francesulu Couturier, — emigrara ambele diarie la Constantinople si se impreunara in „Journal de Constantinople, écho de l'Orient“ (1846) care aparea la 5 dile odata. Óre-care Edwards, unu conculatoriu alui Deschamps, intemeia in Smirna diariulu nou: „Imperial de Smyrne“ care aparea la inceputu in limb'a englesa, pe urma in cea franceza si inca mai exista. Cu timp'u se multu si numerulu scrieriloru periodice ce apareau in Constantinople in catu la 1852 se tipariu nu mai putiene de catu 13 si dintr'acéstea 4 in limb'a franceza. In a. 1856 acestu numeru se urca la 12 diarie si 4 reviste intre cari escelá „La Presse d'Orient.“ Alt'felu de diarie apareau in limb'a franceza si turecsca in Belgradu (4 in limb. serbésca), Beirut, Alesandria s. a. Turcii sunt forte lenesi la cetire, dara cetescu cu placere diarie, si de aci urma ca deosebitu in Constantinople se vinde in fie-care dí o multime de foi, cu numerulu. Diariile cele mai insemnate in limb'a turecsca sunt: „Teozuhut,“ o fóia vechia oficiala, edata cate pe o fetia, candu litografata, candu serisa — „Takwhime wakaji“ (mai nainte, de la 31 maiu 1832 reproducere turecsca a fóiei „Moniteur Ottoman“), fóia guvernamentalu coesiá odata in septemana, in limb'a turecsca si arména „Descheridei havadis“ (intemeiata 1843) ce era si oraculuu politicu alu turciloru s. a. In Persia exista asemena unu foliu de diariu de curte.

In fine in Grecia inca nu se datéza diaristic'a politica mai de multu de catu de la 1821 — 1825, dara revolutiunile eterne si turburarile politice ce acésta tíera trebuí se le suporté pana in tempulu mai nou, au inaintatu prosperarea acestui ramu alu literaturii, pentru acé'a la 1855 se numeru in Atena numai 24 diarie, dintre cari cele mai insemnate suntu „Spectateur de l'Orient“ ce se scrie in limb'a franceza, „Elpis“ care mai exista si „Nea Pandora“ care apare la 1/4 de anu.

Acum se parasimu Europa si se trecemu pe cele lalte parti a lumii; calea ne duce mai antaiu in America de la médianópte, unde exista mai multe diarie in tempulu presente. Guvernatorulu coloniei d'antaiu angleseci au serisu in acésta tíera la anulu 1671: „Lauda Tatalui,“ ca n'avomu cu noi neci scóla pentru seraci neci tipografia si speru ca neci intr'o sata de ani nu voru existe d'acélea pe aici, caci instructiunea a nascutu pe lume eres'a, sectele si neobedienti'a, éra tipografi'a a straplantatu si latitu pe tote acéste rele si inca pe d'asupra atacurile supra regimeloru.“ In acésta privintia nu i s'a implinitu poft'a; in an. 1719 la 21 decembrie s'a edatu numerulu

primu elu fôiei „Boston Gazette,“ la 22 decembrie aceluia-si anu s'a edatu in Filadelfia primulu num. den „American weekly Mercury,“ dupa ce li a fostu premersu degiá la 1704 (pana 19) ôre-care John Campbel, postariu den Boston, cu „Boston News-Letter“ o fôia ce s'a tiparitu mai antaiu in fôia (folio), pe urma in 4° si la sfersitu in 8°, fiindu cá nu avea trecere. Numele de diariu cum se cuvine, cu tóte recerintele, lu merita „Courier von Neuenland“ intemeiatu (17 iuliu 1721) de James Franklin, si „Zeitung von Pennsylvanien“ de fratele seu mai tineru, Benjamin (1729). La 1740 se aflau degiá 14 diarie in America, intre cari 5 apareau in Boston si 2 in New-York si (de la 1739) un'a in limb'a nemtiésca in Germantown in Pennsylvania. Resboiulu contr'a statului parinte, Anglia, inaintá inflorirea diarielor politice, firesce pentru cá serviau ca organe de partite, si asiá numerulu lor a crescutu ne'ntreruptu pana in diu'a de astadi. In anulu 1775 erau numai 37 de diarie in Statele unite; exceptiunendu pe „Advertiser“ la Filadelfia care apareau de 3 ori in septemana, erau cele lalte tóte numai foi de septemana; la 1800 se numerau 200 de ele, la 1810 359, la 1823 600, la 1840 1631, la 1860 2800, la 1858 3754 si acum'a s'a implinitu numerulu rotundu de 4000, dintre cari cam 460 aparu in fie-care di. In catu pentru arangiamntulu lor, stau fôrte inderetru diarielor de pe continentu; abstragendu inca de la formatulu lor gigantiu care le face pre necomóde la cetitu, obiectele in ele nu sunt deosebite precum sunt d. e. in „Times“ si se aiba in fie-care numeru loculu lor permanentu, ci tóte sunt insirate un'a peste alt'a. Articuluu conducatoriului e de regula fôrte scurtu si ceia lalti paragrafi ici-calesi mai scurti, éra intre ei sunt impraschiate anuncie, la inceputu, la medilocu si in capetu. Art'ia si tipariulu nu sunt rele, literile cele fôrte mici se potu lense cetf. Colportarea diarielor este regulara si in America, si abonarea este numai exceptiune. Nu sunt scumpe, cam tóte costau cate 3—4 bani dara „Sun“ costa numai 1 bn. si pentru ace'a intrece pe tóte si are cele mai multe anuociari. Diaristic'a inse a devenitu pentru Statele unite o necesitate atatu de mare in catu acum chiar si Choctaw si Cherokee (soiuri de indiani) si-au dialiele lor, si anume candu in limb'a lor nationala, candu in diumetate anglesa diumetate indiana.

Despre America de la médiadi lipsescu datele statistice: numai pana la 1827 se cam cunósce in Parisu numerulu diarielor aparute acolo. In Messicu erau 25, in Columbia 17, in Brasilia 18, in Peru 23, in statele La Plata 21 si in Chili 14 (1860, 15), dara acestea au fostu tiparite in putiene esemplarie.

Totu asiá putienu se scie in genere despre Africa. In Egiptu apare den 20 novembre 1828, — dandu vice regele ordinatiune — o fôia politica „Waká misrice“ (inséma: intemplaminte den Egiptu) se redige in Cairo, de 2—3 ori in septemana, in limb'a turcésca si arabica, formatu mare. Invetiatulu statisticu Adrien Balbi cunoscea la 1826 numai 12 foi politice, dintre cari un'a se edá in Tripoli in limb'a francesca. Firesce cá de atunci pana acuma s'au schimbatu trebile in Algeria, cáci la 1866 apareau numai aci 15 diarie politice, nesocotindu catev'a foi sciintifice; cea mai vechia este „Akhar“ intemeiatu la 1839; „Moniteur algérien,“ organulu regimului se datéza abié de la anulu 1861, dupa ce celu premergatoriului, intemeiatu la 1832, a incetatu la 1858. In Africa de la médiadi potu eu aretá la 1865 52 foi pe cari dlu Hatin nu le a sunoscutu. Acelea in mare parte aparusera in partea de la apusu si resaritu de Cap-Colonie, unele in Cafraria Britaniei in Statulu Orange in Port-Natal (aci un'a in limb'a Cafferiilor) si (2) pe Sta. Elena. Suntu redigiate parte in limb'a olandesa parte in cea anglesa, éra den unele se arata in Londra a dóu'a editiune.

Cam avuta de diarie este India anglesésca, mai tóte sunt compuse in limb'a tierii, Hindostani, — neconsiderandu cele numeróse ce aparu in limb'a angl. si suntu scrise de anglesi, intre cari „Calcutta Gazette“ den a. 1824 — mai tóte sunt litografate. in foi mici. Literile de tipariu sunt séu arabice, séu persiane, ici-cole si antice (antiqua). Numirile lor sunt de regula fôrte fantastice; cele mai multe sunt redigiate de barbati din tier'a lor, unele inse de misiunari. Renumitulu orientalistu Garcin de Tassi spuse in prelegerile sale, ténute in Parisu despre Hindostani cá la 1853 erau 27, la

1860 17, la 1862 12, la 1865 17 diarie, dara observá totu odata cá se tipariu in putiene esemplarie: cea mai cetita dintre ele s'a tiparitu la 1861 in 4000 esempl.

In Iapan nu existau diarie in tempii de mai nainte. ori-ce-feliu de diariu éra opritu; dara de la 1 ianuariu 1867 redige preotulu anglesu Buckworth Barly o fôia politica in Yocubama, „Ban Kok Shi Bun Shi“ (adeca diariulu ce aduce noutati den tóte tierile). Acésta fôia se tiparesce pe hartia facuta den lana, anumita spre acestu scopu, in limb'a iaponesa si apare de 2—4 ori intr'o luna in 4°, fie-care numeru de cate 14 fetie. Den contra in China exista de multu unu feliu de diarie, se tiparescu pe hartia fôrte suptire, in catu ce'a ce este tiparitu pe o fétia se póte cetf si den dosulu ei; formatulu ei este cam 1/2 parte a diariului „Journal des Débats“ (pe jumetate ca „Albina“) éra latimea numai ca o colóna a aceleia. Acestu diariu se tituléza „King Pao“, apare in fie-care di cá o brosiura si cuprinde 60—70 de fetie. Dara nu e permisu se setiparésca in elu alta-ce de catu numai ce a vediatu séu scrisu imperatulu lor. Aici se afla tóte suplicele si repórtele ce i-s'au asternutu, respunsurile, ordinatiunile, convocarile sale la poporu, denumirile si depunerile oficialiloru, analele tribunaleloru judecatoresci, cu unu cuventu tóte ce vre regimulu se arete poporului. Abonamentulu la unu anu este cam 12 franci. Dara Chinesii fôrte putienu se intereséza de diurnalistica. Calatorindu misiunariulu Huo la 1851 prin China intrá intr'o bolta de teia, den Peking, unde se aflau fôrte multi chinesi. Mórtea repede a imperatului Tao-Kuang lasá nedecisa cestiunea cá care dintre trei fii ai lui se i urme pe tron. Huo incereá se incaiere pe chinesi intr'o cestiune politica, dara indaru; ei faceau numai cu capulu, sorbiau den teia ori cá sugeau cu lacomia din pipele cele lungi; francesii curiosi inse nu incetara cu intrebarile, la ce unu chinesisu betranu se aredicá pe picioru si dise: „Amice, ce-ti bati tu capulu cu presupuneri fara temei si cu visuri góle? asculta, mandarinii (asiá numescu chinesi pe dirigatoriul lor de statu) sunt indetorati se grigésca de afacerile statului, pentru ace'a sunt ei platiti, noi nu voimu se le stricámu buouri'a lor. De ce se ne fatigámu noi cu lucruri de cele ce nu se tieniu de noi: noi nu suntemu nebuni de cei ce se ocupa de politica indaru si anemica.“ Cu acésta s'a sfersitu discutiunea despre acestu obiectu. Intre altele se mai afla in China atari foi guvernamentale in provincii, dara acestea retiparescu numai pe monitoriulu den Penking.

Ni mai remane inca a cinca parte a lumii, Oceania. Aici anglesii straplanta diaristic'a. In Melbourne aparu in timpulu de tatia 3 diarie in fie-care di, 31 aparu cate la 1 septemana, 10 cate la 1 luna, 1 la unu patrariu de anu si 1 cate la unu anu odata. Colonia „Victoria“, asediata la 1875 posiede cam 100 de diarie feliurite, éra in regiunile aurie apare „Melbourne-Argus“ anumitu pentru cei ce cauta aur. Pe Van Diemensland, unde la 1835 existau 10 diarie, este fôrte latita fôia „Launceston gazette“ care este si de origine fôrte vechia; in Neu-Südwaales (de la 1833) se aflau 1841 29 de foi publice. In Neu-Seeland (de la 1839) existu acuma 6, pe insulele Sandwich 3, 2 in limb'a anglesa, 1 in cea francesca. (Nrdd. Alg. Z.)

Economia.

Desluciri economice.

(D) Acú siese septemani publicaramu in acésta fôia nrulu 73 „combinatiuni economice“ asup'a recoltei si pretiuriloru ce lo au granele nóstre. Combinatiunile nóstre se radimau pre date nu destulu de secure si perfecte, ce aveamu si poteamu avé la mana pre atunci; dar amu criticatu totu o data si datele si — cei ce vor luá adi a mana articulu nostru si vor fi petrecutu cu destula atentiune manifestatiunile si misicamintele de prin diferite tieri si piatie in obieptulu nostru, se vor convinge, cá combinatiunile nóstre in tóte privintiele au fostu catu se póte de nimerite, si economii nostri cari vor fi luatu conosciinta de ele si si-le vor fi latu de indreptariu, nu vor avé causa de a se cáf.

Acum dupa siese septemani avemu se ni mai intregimu datele si se ni completámu deslucirile — pre temeiulu reporturiloru mai secure, sosite de atunci din tóte partile.

Avemu se spunemu, cá secerisiulu, anu-

me alu gráului, seceari si ordiului mai in tóte Franti'a s'a finitu; dar grauntiele sunt inca in spice, numai ca de proba pentru interesulu speculei s'a stracoratu cate ceva prin diferite parti. Tempulu secerisiului a fostu fôrte favorabilu si acésta impregiurare a desceptatu bune sperantie. Totusi dupa reporturile ce ni aducu foile francesce, probele facute nu indreptiescu, de catu — a acceptá intr'o mare parte in gráu si seacara recolta de medilocu, in ordiu fôrte buna, éra intr'alta asemenea de mare parte gráu slabu de medilocu, ordiu bunu de medilocu.

Va se dica: Franti'a preste totu va avé estimpu o recolta in gráu séu in pane — cevasi slaba de medilocu; cu alte cuvinte: Franti'a va trebi se traga din strainetate cam pre de trei ori mai multa pane, de catu in anii sei cei buni.

Tochmai acésta avemu se spunemu si despre Anglia — dupa reporturile de pana acum.

Va se dica: Franti'a si Angli'a sunt si remanu piatie fôrte bune pentru granele nóstre, si cumperatoriul lor sunt, cari de siese septemane incóce urcara pretiurile graneloru nóstre pana cu cate *patru dieci de procinte* si le mai sustienu catu — atata si pana adi.

Caus'a cá la inceputu pretiurile se urcara fôrte rapide, a fostu — pentru cá pre de o parte magazinele séu granariile cu bucate vechi erau de totu desiertate, de alta parte pentru cá deselo ploierintiaiu stricarea si intardiarea recoltei nóue; in fine si Olandi'a, Belgiulu, Elvetia si Prusia cumperau in piatiele nóstre pentru acoperirea lipsei lor momentane si normale. Astadi in acele tieri asié se crede, cá lip-s'a normala, adeca aceea ce pre acestu tempu in toti anii se manifestá acolo, ar fi acoperita, cáci pretiurile in piatiele lor cam de dóue septemane incóce — nu se mai urcara de felu, ci séu remasera statiunarie, séu scadiura cu ceva putienu.

In Germania de médiadi pretiurile graneloru nóstre n'au scadiutu inca de felu; dar neci nu se mai urcara de vr'o optu dile.

In Rusia de médiadi, adeca partea cea mai productiva, recolta e fôrte defectuósa, in catu neci intr'o privintia nu va fi in stare a sustiené concurentia cu granele nóstre de la Dunarea romana si Tisa.

In America nordica se adeveresce, cá recolta e multu mai buna de catu cea de anu, dar nici pre de parte asié de buna, cum o vestiau speculantii din Franti'a si Angli'tier'a. Pretiurile in piatiele americane inca n'au mai scadiutu de cum erau in primavéra, si aceste pretiuri fatia cu cele de adi la noi, nu ierta speculatiunei a cumperá acolo cu profitu.

Acú inse mai avemu se adaugemu o observatiune fôrte multu cumpenitória, cumca adeca granele de America numai din decembrie si ianuariu in colo potu ajunge si suplini lipsele in Europa. Pana atunci ele nu concuru cu ale nóstre de catu medilocitu, intr'ataf'a adeca, in catu speculantii din Franti'a si Angli'a daca vor observá, cá pretiurile la noi sunt in desproporiune cu cele de preste oceanu, nu se vor imbudi a cumperá mai multu, de catu ca se-si acopera lips'a pre trei — patru lune.

Din tóte acestea se vede, cá granele nóstre estimpu n'au d'a sustiené alta concurentia, de catu a celor din America, darsi pre acésta deocamdata numai medilocitu.

Asié standu impregiurarile, vom pricepe pré bine urcarea pretiuriloru graneloru nóstre, dar vine intrebarea: cá — cum e totusi, de in timpulu din urma, anume cam de dóue septemane incepura a scadá pretiurile in piatiele nóstre?

Lucrulu e fôrte simplu si naturalu. Ca se nu mai amintimu alta cauza, ajunge se spunemu, cá strainetatea cumpera cu bani de aur si argintu, apoi sciutu este, cá de vr'o trei septemani agiulu a scadiutu cu vr'o 7—8 procinti; adeca tocmai cu atata, cu catu scadiura si pretiurile graneloru.

Dar afara de acésta este sciutu, cá medilócele de comunicatiune la noi pre langa tóta incordarea poteriloru lor nu sunt in stare a transportá curendu catimile pan' acum cumperate; apoi se bagámu bine séma, cá numai pentru prim'a necesitate, adeca pentru cam siese septemane dupa secerisiulu nostru, pana in care tempu urma si se folosesc apoi si propriulu secerisiu in Franti'a, Angli'a si Germani'a, dicu numai pentru acelu tempu se platescu granele si anume pana cu pretiuri afep-

timate, adeca mai mari de catu normali séu naturali; — dar — „nota bene“ — si acésta numai atunci, candu dupa ani de recolta slaba séu scumpete mare, tóte magazinele de provisiune sunt desiertate, precum a fostu acésta estimpu.

Din acésta aplicatiune vor poté precepe economii nostri, ce va se dica, candu speculatiunea tocmai in atinsulu periodu de tempu cauta totu marfa „efectiva,“ adeca marfa celu multu in optu dile gat'a de transportu si pre acésta de comunu o platescu cu cate 20—30 de procinte mai bine, de catu pre marfa „de usu,“ adeca acele grane, de comunu mai slabutie, ce numai pentru septemvre si optovvre etc. sunt menite a se folosí.

Recomendámu economiloru nostri studiarea esacta a acestoru desluciri si aplicatiuni, pentru ca pre langa cunosciinta si buna priceperea referintieloru comerziului si speculatiunei cu granele depre campii lor vor poté avé indoitu folosu, si averea si bunastarea nationala va prosperá de buna séma mai multu de catu in trecutu. —

Selagiu, augustu 1867.

Gráulu e fora de róda. Porumbulu frumosu fôrte si de mare sperantia. Viiele ni promitu multu vinu. Póme sunt destule dar nu pré sanetóse. Fenu destulu. Tempulu e favoritoriu. Starea sanitaria de medilocu. Pretiulu mare a bucatelor a scadiutu in catva. B-nu.

Concursu.

La statiunea invetiatorésca din Sichelou (Comitatulu Aradului) cu care sunt impreunzate urmatoriile emoluminte: 150 fl. v. a. — 20 cubule de gráu, — 10 cubule de Cucurudiu, — 6 orgii de lemne de focu, — 20 magi de fenu, si cortelu liberu cu gradina de legume. —

Voitorii de a ocupá numit'a Statiune, sunt avisati recursele lor, instruate cu debutiúsele documinte, si adresate catra venerabilulu consistoriu diecesanu din Aradu; pana in finea lunei curinte, a le transpune la subscrisulu in Chitichazu. —

Datu in Chitichazu (Kétegyháza)
2 augustu 1867.

Petru Chirilescu m. p.,
protopresbit. Chisineului si
inspect. distr. scol.

[3--3]

Cursurile din 30 aug. 1867 n. sér'a.

(dupa aretare oficiale.)

	bani	marf.
Imprumutele de stat:		
Cele cu 5% in val. austr.....	52.40	52.60
„ „ contributiunali.....	58.—	58.20
„ „ nóue in argint.....	88.25	88.50
Cele in argint d. 1865 (in 500 franci)...	80.—	80.50
Cele nationali cu 5% (jan.).....	66.40	66.70
„ metalice cu 5%.....	57.40	57.80
„ „ „ maiu—nov.....	59.—	59.30
„ „ 4 1/2% „.....	49.50	49.75
„ „ 4% „.....	43.75	44.25
„ „ 3% „.....	33.—	33.50
Efecte de loteria:		
Sortile de stat din 1864.....	76.90	77.10
„ „ „ 1860 1/2 in cele intrege.....	84.—	84.20
„ „ „ 1/2 separata.....	88.—	88.50
„ „ 4% din 1864.....	78.—	78.50
„ „ din 1839, 1/2.....	139.50	140.—
„ bancel de eredet.....	126.25	126.50
„ societ. vapor. dunarene cu 4%.....	84.40	85.50
„ imprum. princip. Eszterházy à 40 fl.....	94.—	97.—
„ „ „ Salm à „.....	29.—	29.50
„ „ cont. Palfy à „.....	24.75	25.25
„ „ princ. Clary à „.....	24.—	25.—
„ „ cont. St. Genois à „.....	28.25	28.75
„ „ princ. Windischgrätz à 20.....	17.—	18.—
„ „ cont. Waldstein à „.....	18.50	19.50
„ „ „ Keglevich à 10.....	12.—	12.50
Obligatiuni desarscinatóre de pamentu:		
Cele din Ungaria.....	69.50	70.—
„ Banatul tem.....	67.—	67.50
„ Bucovina.....	64.50	65.—
„ Transilvania.....	63.50	64.25
Actiuni:		
A bancel nationali.....	686.—	686.—
„ de eredet.....	180.30	180.50
„ „ scont.....	605.—	608.—
„ „ „ anglo-austriace.....	105.50	106.—
A societatel vapor. dunar.....	489.—	490.—
„ „ „ Lloydului.....	180.—	182.—
A drumulu ferat de nord.....	170.30	170.50
„ „ „ stat.....	236.30	237.—
„ „ „ apus (Elisabeth).....	139.26	139.75
„ „ „ sud.....	185.—	185.50
„ „ „ langa Tisza.....	147.—	147.50
„ „ „ „ Lemberg-Czernowitz.....	174.—	174.50
Bani:		
Galbenii imperatesci.....	5.94	5.96
Napoleon'd'ori.....	9.97	9.98
Friedrichsd'ori.....	10.35	10.40
Suverenti engl.....	12.48	12.50
Imperialii rusesci.....	10.20	10.25
Argintulu.....	122.—	122.50